

ТИЖНЕВИК · REVUE HEBDOMADAIRE · **TRIDENT**
UKRAÏNIENNE

Число 5 (161), рік вид. V.

27 січня 1929 р.

Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

Париж, вівторок, 22 січня 1929 року.

Найбільше свято нації — свято її державности — знову обходимо ми на чужині. І в землі чужій сьогодні, як і що-року, з радістю і сумом згадуємо день 22 січня 1918 року, день проголошення незалежності Української Народньої Республіки. Думкою линемо ми туди, де одинадцять год тому в самому серці України, її днедавній столиці, золотoverхому Київі, на вкритій багатовіковими споминами нашого славного минулого площі св. Софії урочисто пролунали горді слова Універсалу: «Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, не від кого незалежною, вільною, суверенною державою Українського Народу».

Єсть свій глибоко захований внутрішній зміст в тому факті, що останній Універсал Центральної Ради, яким проголошено самостійність України, ознаймовано було привселюдно на стародавній площі великокнязівській саме під могутньою постаттю великого гетьмана.

Розвиток історичних подій звів до купи, поставивши через 264 роки поруч дві дати, що припадають на сусідні дні: 21 (8 ст. ст.) січня 1654 року і 22 (9 ст. ст.) 1918, ухвалу Переяславської Ради і Універсал Ради Центральної, — початок поневолення і вивершення визволення.

22 січня радикально виправило злочасну помилку 21-го, але воно не могло одразу перекреслити всіх тяжких наслідків того фатального акту переяславського, що привів за собою «пропащий час», віки поневолення і занепаду.

На нас, що за ті гріхи минулого й досі покутуємо, спало велике

щастя і страшний тягар — нав'язати перервану основу нашої державної традиції, що відродилася в огні революції і війни, одновити її, зміцнити працею творчою й охоронити мечем.

Через літа руїни, війни, діаспори, через труд, жертви, боротьбу йдемо ми далі непохитною ходою до того ясного дня, коли в визволеній отчизні на святі державности могутні акорди віковичних дзвонів святої Софії, вітаючи рідні жовто-блакитні прапори бойові, зіл'ються в одну величню симфонію з радісним співом:

«Ще не вмерла Україна»!

* *
*

Париж, неділя, 27 січня 1929 року.

Може хто з читачів наших не звернув належної уваги на невеликий лист з того боку, що його уміщено було в попередньому числі «Тризуба». А варто було. Маємо на оці — «Похід ГПУ проти української еміграції» (ч. 4-160, ст. 17-18).

Радимо над ним на хвилину спинитися і задуматися.

Кожен знає, як сіллю в оці московським окупантам України являється наша еміграція; кожному ясно, яка значна роля припадає на неї власне у визвольній боротьбі, яке значіння має вона, саме її існування та її праця для всього нашого краю і долі його майбутньої.

Розуміють це гаразд і вони — сучасні володарі України — і все роблять, щоб її з світу звести. Всяких способів бралися вони, щоб її знесилити, розкласти, знищити. Та досі всі заходи Москви і її прихильників чоловім ударом узяти позиції, що в них на чужині міцно окопалися борці за золу рідного краю, не вдавалися. Тепер наміряються вони вести наступ «тихою сапою».

І справді, коли придивитися пильніше до громадського життя української еміграції в центрах великих і по малих осередках, то ціла низка поединських виступів, дрібних фактів в різних місцях, вчинків розріжнених, але ніби перейнятих одним духом, ніби подиктованих із одного джерела, проступає в новсму світлі. Не можна не помітити тут часом застосування власне тих «нових» методів, що їх ухвалено в Харькові.

Цю нову тактику ворожу — підминувати еміграційне життя непомітно з середини — слід мати на увазі всім громадянам нашим, щоб спромогтися дати належну одсіч вільним і невільним спільникам

Москви, які під покровом високих патріотичних фраз, прекрасних слів про ідеали нації та про інтереси громади намагаються дезорганізувати наші сили. Конче необхідно своєчасно дати одсіч потужну тим, хто свідомо чи несвідомо виконує останній наказ ГПУ — «вносити закат і розпалювати пристрасті, а крім того всякими засобами ослаблювати українські еміграційні організації».

Пересторогою нехай буде кожному голос нашого тогочасного земляка.

Стережіться вовків у овечій шкурі!

Нові аграрні програми європейських соціалістичних партій.

(Кінець)

Велику вагу в усіх трьох програмах звернуто на конкретні та реальні заходи що до підвищення сільсько-господарчої продукції та детально їх розроблено, а також на питання земельного кредиту, кооперації і зовнішньої торгівлі продуктами сільського господарства.

Наведені нами аграрні програми де-в-чому різняться між собою. Англійський, наприклад, вимагає націоналізації майже всіх приватних земель; германський, навпаки, обмежується експропріацією лише великих земельних маєтків (по-над 750 гект.). Крім того, германський програм відрізняється тим, що підтверджує перевагу в сільському господарстві малого й середнього господарства перед великим. Не дивлячись на ці різниці, всі три програми мають багато спільного. Вони розуміють соціалізацію землі не як механічний акт переміни суб'єктів власності, — хоч така переміна і потрібна, але вона є лише засобом, а не метою, і не розрішує цілої аграрної проблеми. Програми не ставлять єже на місце абстрактної одноманітної капіталістичної власності такуж абстрактну громадську урівнену власність. Навпаки, вони визнають зріст в майбутньому різноманітності землеволодіння, відповідно зросту диференціації громадянства. Вони визнають, що в майбутньому існуватиме багато класів: селяне власники, орендарі різних типів, робітники в приватних, громадських, державних господарствах і т. д. Що найбільш цікаво і що особливо треба підкреслити, так це повна зміна поглядів на селянство і на селянську власність. Англійська робітничка партія залишає без зміни традиційну англійську форму селянського землеволодіння — фермерську оренду і дрібну земельну власність; австрійська с.-д. партія висловлюється за збереження класу селян і селянської земельної власності навіть в соціалістичному устрою, а германська с.-д. партія зберігає не тільки дрібне й середнє сільське господарство, але й досить великі приватні

земельні маєтки. І ще одно треба відмітити. Знищення класової експлоатації залишається завданням майбутнього соціалістичного устрою, але воно досягається не знищенням соціальної диференціації, не знищенням одним класом-переможцем всіх інших класів, а скоріше посиленням диференціації громадянства через збільшення нових. перехідних класових угруповань та через заповнення ними проривів між капіталізмом і пролетаріатом. Знищення класової боротьби не мислиться вже, як доведення цієї боротьби до громадської війни і до знищення за її допомогою класів, а як піднесення державної влади над вузькими класовими інтересами окремих соціальних груп. Зокрема земельне питання, по думці нових аграрних програмів, є в першу чергу питанням хліба й праці, а не питанням теоретичних міркувань про тенденції розвитку і не питанням звичайної «класової» агітації. Інтереси робітничого класу, зацікавленого в збуті продуктів промисловости, та інтереси селянства і сільського робітництва, зацікавлених в збуті продуктів сільського господарства, в нашу добу цілком кореспондують між собою і погоджуються. Тому європейські соціалістичні партії нині відкидають всяку незгоду між селянством та робітництвом, підкреслюють єдиний між ними фронт, і в конечних висновках своїх аграрних програмів підносяться до надкласових, загальнонаціональних позицій.

* *
*

Розробленням та прийняттям нових аграрних програмів названі вище соціалістичні партії показали свою повну життєздатність та підготували собі шлях до успіхів серед громадянства і до впливу на політичне й соціальне життя їх країн. Нам не відомо, чи українські соціалістичні партії (С.-Д. та С.-Р.) пішли за прикладом соціалістів Європи та що небудь зробили в цьому напрямі тут за кордоном, на відпочинку від активної політичної праці.

Що до української Радикально-Демократичної (с.-ф.) партії, то вона використала перебування більшости членів свого центрального комітету за кордоном, збільшила тут свої кадри, та, виучуючи й зважуючи події живої дійсности, зафіксувала зроблені висновки в партійній Платформі, перша редакція якої вийшла р. 1923, а друга р. 1926. В цій другій редакції Платформи земельний програм був наново опрацьований на основі революційного досвіду в себе дома, післявійськової ситуації сільського господарства в Європі і нових ідей в царині аграрної проблемч. З великим задоволенням Радикально-Демократична партія може тепер констатувати, що принципи, покладені в основу земельної програми Платформи партії 1926 р., являються, коли не цілком тотожними, то дуже близькими до основних принципів нових аграрних програмів європейських соціалістичних партій. Платформа партії виходить з факту, що відібрання землі у великих власників на Україні вже переведено революційним шляхом, визнає цей факт і вважає потрібним: по-перше, затвердити націоналізацію підземних багатств, лісів та вод, а також тієї частини земель, що залишилися в

державному розпорядженні (державний земельний фонд), по-друге — легалізувати права хліборобів, що обробляють землю своїми силами на підставі фактичного землеросподілу, себ-то признати за ними право власности на їх земельні участки. Далі, партія визнає, що земельні відносини на Україні мають базуватися на праві приватної власности, але розмір приватної земельної власности обмежується певними нормами, які, неоднакові для різних районів, можуть мінятися в залежності від нових умов життя. Партія також визнає і певне відшкодування за землю у формі ліквідації державою боргів, що лежали на націоналізованих землях, шляхом переведення їх в державну земельну гіпотeku. В цьому відношенні Р.Д. партія стоїть, навіть, лівіше європейських соціалістичних партій. Як і ці останні, Р.-Д. партія визнає, що справа земельного розподілу «є лише одним з елементів економічної політики що-до сільського господарства та що в сучасний момент більше значіння має підвищення сільсько-господарської продукції та інтенсифікація хліборобства». Тому партія з одного боку, висовує вимоги про систематичне впорядкування землекористування через відповідні органи, з'єднанням яких буде вироблення найбільш відповідних форм користування землею, та про забезпечення потрібного переселення лишків хліборобського населення на вільні землі, а з другого боку — партія вимагає: поліпшення системи громадської агрономії та поширення агрономічної освіти, забезпечення хліборобського населення різними формами кредиту, поширення різних форм сільсько-господарської кооперації. Виходячи з того факту, що в сучасний історичний момент основною верствою українського народу є селянство, з якого формуються інші суспільні верстви України, партія визнає, що селянству повинно дати можливість всебічно й до кінця виявити своє значіння в житті нації, і така можливість має бути забезпечена йому шляхом, в першу чергу, відповідної аграрної політики та найширшої освіти.

Як партія — не класова, радикал-демократи свій аграрний програм, а також і інші відділи Платформи будують на загально-національних принципах («Нація — вища за класи») і в цьому відношенні Р.-Д. партія наближається до європейських соціалістичних партій, які в аграрному питанні, як ми вже зазначили, поступово залишають свої чисто класові позиції та переймають принципи загально-національні, надкласові.

А. Яковлів.

На концерті капели «Думка».

Ще задовго до приїзду капели в українських емігрантських колах не раз згадувалося про цю установу, що в тяжких окупаційних умовах повстала на нашій батьківщині.

Великі афіші, розклеєні на вулицях міста, нагадали всім українцям про її скорий приїзд та про перший виступ на світовій мистецькій арені Парижа. Хоч ціни були і не по емігрантській вшеші, але земляки і аші

поспішали заpastися бодай найдешевшими квітками, потішаючись надією почути й побачити земляків з далекої, в піснях оспіваної, і у мріях омріяної, давно не виданої нашої України.

Дістаю й собі квітка, а з ним і програм. Перечитую його жадібно і своїм власним очам не йму віри тому, що в нім надруковано. На однім боці читаю: «Українська Капела «Думка», а на другій стороні: «Руський хор (choeur russe) капели «Думка».

Одразу можна було подумати, що цю оповістку було надруковано про якийсь московський хор, але дата, назва салі, і саме слово «Думка» розвіює всі сумніви і викликає аж занадто всяких думок. Просто не знаєш, яка з них була б найправдивішою та яка б найвірніше розгадувала цю загадку. Кінець кінцем заспокоюєш себе тим, що це помилка, хоч і дуже прикра, — ходять же про репрезентацію української нації в найбільшій світовій музичній центрі! — яка статася без злої волі та без найменшого бажання образити найкращих представників співочої України.

Проте думалося, що вони все ж дідткнути цим болючим для кожного, хто є свідомим і гордим свого національного «я» непорозумінням, спростують перед самим концертом цю помилку, як то звичайно в таких випадках робиться. Адже ж тут ходило не про назву окремої пісні, але про ім'я цілого хору. Але цього не сталося...

Зрештою, чи-ж могли ті на смерть залякати та тероризовати люде спромогтися на такий в большевицьких умовах героїський вчинок? Це ж була б демонстрація українського «шовінізму» або «разжиганіє національних страстей», за що не одіому з них довелосся б тяжко покутувати при повороті до «самостійної» совітської України. А що це було б справді так, і є може бути найменшого сумніву, бо той паничий жах, який охоплював капелян, при зустрічі з українськими емігрантами, не тільки за це промовляє, але й свідчить за ті умови, в яких вони проходили вичуку на вірних совітських горюжан та в яких їх цупко тримали і за кордоном, стежучи за кожним їх кроком, за кожним їхнім словом.

Чи ж можна після цього дивуватися німій мовчанці цих живих жертв большевицького лихоліття, яким чекісти порострілювали душі, помилували їх тіло.

Чи обійшов би мовчанкою подібну помилку (як-що це помилка!), приміром, чеський національний хор, коли б про нього написали — хоч бі і на другій сторінці програму — що це хор австрійський? Очевидно, що ні.

* *
*

На жаль, і сам програм був почасти логічним висловком подвійної назви капели, бо в цілому він не був українським. Весь другий відділ складався з чужих пісень, а саме: московських, білоруських, грузинських та французьких. Розуміється, нікто не є в засаді проти згаданих пісень. Але українській капелі, що є «державною» українською установою, цей відділ був цілком зайвим: він тільки шкодив суцільності вражіння, яке могло лишитися у слухачів від виконання лише зразків української народної творчості.

В кожнім разі не випадало українській державній капелі, виступаючи перед чужим світом, репрезентувати пісню одвічного ворога України, який до недавна твердив «не било, нет і бить не может» і забороняв співати тіж українські пісні.

Це було б те саме, як би хорвати, що були віками в австро-угорськім ярмі, прислали до Парижу свої державний хор і він би крім хорватських почав виконувати пісні німецькі, угорські та інших народів колишньої Австро-Угорщини.

Чи хоч на мент відчули свою незавидну ролю українські співаки? Чи навіть не зауважили того ганебного становища, в яким їх виставили? Чи може нам в особі української капели показали покірлих виконавців чужої волі, які, що найсумніше, не помічають того?

Ні, не хочеться тому вірити. А може тут була така думка: і вовк буде

ситий, і кози будуть цілі. Та чи задоволяють вони сірого, — ми сумніваємося. Про це дізнаємося пізніше. Але одно певне, — тим вони у чужинців пошани не здобули, бо чужинці шанують того, хто вміє себе шанувати.

* *

*

Сказав про назву капели та її програм в повній мірі відіскється і до вбрання бідолашних капелян. Той, хто сподівався побачити гаше чудове народне вбрання, яким колись хор Кошиця доповнював представлений ним музичний образ України, глибоко розчарувався. Народнього одягу критикувати на капелях не приходиться, бо його не було. «Значить, був європейський, — чорні фраки, білі сукні?» — подумав читальник. На жаль, христ і так не були вбрані. Як назвати показані костюми, до якої епохи, якого народу віднести їх — годі сказати.

Ще коли жіноче вбрання можна розглядати як справу стилізуції українського народнього одягу, то відносно чоловічого — лише руками розведеш.

Уявіть собі підв'язану стрічкою білу сорочку з двома смужками по боках (вишитими чи нашитими, — здалека не відко) та звичайні темного кольору «брюки», і ви матимете повний образ убрання хористів.

* *

*

Що сказати про саме виконання?

Вже вихід капели на сцену виявив велику дисциплінованість, яка не покидала її протягом цілого вечора. Відко багато праці покладено на цю так важну річ, без якої, зрештою, не можна уявити многоголосного музичного тіла, здибного що менту перетворити у звуки волю свого володаря. І з цього боку капела давала все те, що міг вимагати і що хотів в неї влізти її талановитий диригент Нестор Городовенко. І то з тим більшим успіхом, що вона розпоряджалася чудовими голосними засобами. Брак музичної культури, який часто можна зауважити на голосах українських хорів і який часом можна було почути і на сніві капели, для широкого загалу навряд чи був помітний, бо щедра українська мати-природа зрівноважувала те, що в Європі зветься доброю музичною школою.

Такий важний для кожного хору підбір голосів, що до барви звуку, без чого не мислима певна звукова рівновага, іє був у капели на потрібній висоті і тому при де-яких forte іє було вражіння цілнності одного тіла, яке звучить, бо де-які голоси, наприклад — сопрано, трохи зарізно виділялися на загальному музичному тлі. Зате при solo того ж сопрано музична продукція лише іє тим виравала.

Треба правду сказати, що капела виявила надзвичайну еластичність взагалі, а особливо в нюансах динамічного характеру. Її одла з найкраще виконаних річей — «Дударик» Леоновича (до речі, ростріляного большевиками) була чимсь чарівним, що трудно може передати біде для цього людське слово. Здавалося, що золотосяйне мережево звуків йшло іє з людських грудей, а від невидимих струн, яких торкався то дужчим, то слабшим, але таким ніжним подихом вітреч-пестун. І струли брєніли, уносячи людину кудись далеко від грінцької землі, в якісь незачні краї невиданої краси... А коли їх не стало, хотілося тиши, абсолютної тиши, щоби замерлі звуки відгомонам далі продовжували жити в людській уяві. Але... жорстокі оплески брутально урвали їх, розбудивши з чарівного сну неземної і непередавасмої насолоди.

Другою українською пісею, що її виконано з надзвичайним артистичним хистом, не пошкодивши ані трохи її ульгра-народнього характеру, була «Коляда» Козицького. Що то за чудова гра ритму, звичайно так трудного для виконання взагалі, а з окрема à capella. Яка ідеальна дикція, та яка глибоко народня інтерпретація самого змісту пісні. Хто зна, чи зрозуміли її так своєрідний колорит французу? Але чєстєльно представлена українська колонія голосно озвалася вигуками на біс.

Ці дві пісні — це були ті дві правдиві перлини, які різко виділялися на відді арститичної слави, який сплетла собі капела.

Решту українських пісень було виконано з більшим чи меншим артизмом, але не захопили вони в такій мірі, як вищезгадані, присутніх; хоч і викликали оплески.

Однак були між ними пісні, як от «Веснянки» — Лисенка, «Щедрик» — Леонтовича, та «Ой, там за горою» — Леонтовича, у виконанню яких можна де-що закинути. Вони були виконані не зовсім так, як би того можна було сподіватися, прослухавши «Дударика» та «Коляду».

«Веснянки» вийшли трохи блідуватими (може тому, що це була перша точка програму?). Не почувалося в них ні радості оживаючої природи, ні пригриваючого українського весняного сонця. Часом здавалося, що записить більше на осінь, ніж на нашу весну-чарівницю. Рівно ж і «Щедрик» вийшов якимсь анемічним, безбарвним, причиною чого треба вважати хибно зрозуміле tempo. «Щедрик» по своїй музичній природі і змісту потребує живішого темпу, а то вийшло так, що «ластівочка» ніби три дні не пила, не їла і тому не здужала, як слід, зашебетати своєму господареві. Може на Україні хоч ластівки не голодують?

В пісні «Ой, там за горою», в каденційнім акорді баси не вповні використали свої засоби, чому цей могутній акорд і не дав повного ефекту.

Решта програму концерту була виконана не з пам'яті, а на цотах. Капела ніби хотіла хоч тим підкреслити свою національну окремішність, не тільки від наших друзів (грузинів чи білорусів), але головно — москалів.

З цього відділу найкраще було виконано пісні грузинські, які довелося повторювати. Московська не лишила по собі більшого враження і не мала того успіху, як грузинські й білоруські пісні.

* *
*

Читаць, переглядаючи ці рядки, певно чекає порівняння з українською республіканською капелою Кошиця, від чого я досі ухлявся. Пі шучи ці рядки, я намагався жити тим, що бачив, що чув і переживав на концерті хору «Думка»: намагався висловити все те, не думаючи про капелу Кошиця. Та обминути цього просто не можливо. І тому на закінчення дозволю собі торкнутися порівняння лише двох славних диригентів, бо голосові засоби обох капел були майже однакові (ліпші октави в капелі Кошиця) і не в них головна річ.

І Кошиць, і Городовенко знавці не тільки нашої народньої пісні, але й її святая святих — душі. Однак не в тім тільки їх значіння, бо треба вміти дати її відчуті і пережити іншим. І один, і другий вповні цього осягнули. Однак Городовенко при всій своїй талановитості не міг запалити огнем натхнення своїх капелян, а значить наелектризувати аудиторію в такій мірі, як це бувало у Кошиця. Тому й спонтанного вибуху овацій, які звикли бачити на концертах капели Кошиця, на концерті капели Городовенка не було.

Рівно і маєра диригування у Кошиця оригінальніша і далека од європейських приписаних наукою форм. Кошиць — це чарівник, це творець з Божої ласки. Городовенко — європейський талановитий диригент.

* *
*

Щодо присутніх та їх заохання, то треба сказати, що їх, як на таку велику салью, не було багато. Партер, особливо в перших рядах, був майже порожній, і лише перший і головне другий балкон були заповнені, і то в значній мірі українцями, москалями та нішою нефранцузькою публікою. Це було помітно особливо по тому, що найбільші оплески і всякого роду вияви вдоволення лунали як раз з цих місць.

По закінченню програму концерту на балконах повстав такий несамолюбний крик, що французи лише оглядалися, питаючи, що власне сталося. Чулися вигукни «Ей, ухнем!» Українці на це одповіли своїми вигукми:

«Україла-мати, кат сконав», «Зозуля» і на решті на всю залу голосно продунало «Ще не вмерла, Україна»...

* *
*

Загальне вражіння — брак суцільности. З кожного менту репрезентації капели виглядала роздвоєність, вона кидалася у вічі у подвійній, так і не спростованій назві її, у відсутності суцільного українського програму й, нарешті, у її чудернацькому одязі.

Українська совітська капела — це живий символ сучасної батьківщини нашої, символ «українізованої», але не розмосковленої і невизволеної з чужого ярма України.

В. С-кий.

Перша ластівка.

(Лист із Чехословаччини).

Чехія завжди була та ще її нині продовжує бути країною традиційного, безоглядного русофільства. Факт цей, невиправданий річево, зрозумілий проте психологічно. Довгі десятиліття чеський нарід жив думкою свого національно-державного відродження, свого визволення з-під панівної п'яти габсбургської династії. Шукаючи спільників у своїй боротьбі з німецькою стихією, провідники чеської політики, а за ними й широкі верстви чеського громадянства природно звертали свої очі в бік наймогутнішої з слов'янських державних формацій — Росії, яка своєю зовнішністю імпонувала цілому світові, виглядаючи велетнем, що його силу та міць єдино лише й можна було протиставити могутності ворожого чеській визвольній ідеї блока двох німецьких держав. Цей сприятливий психологічний момент зручно використала свого часу російська дипломатія, збазувавши на цьому свої далекосяглі плани зовнішньої політики. Задралувавшись у тогу опікуна покривджених долею малих слов'янських народів, Росія хитро розпочала велику акцію «собирання искони славянських земель», ізнувши запальне гасло визвольної боротьби слов'янства. Дарма, що за цим гучно декларованим панславізмом ховався у дійсності заборщик московський імперіалізм. Чехи по своїй ширій вдачі того не помічали й, мов метелики на світло, летіли на інсценіроване Московією бутафорне сонце слов'янського визволення. Лише тепер нечисленні одиниці чеського суспільства прокидаються від цього довготривалого гіпнозу, починаючи створювати собі уяву про те, що-саме готувала для них «старша слов'янська сестра» й до якого стану довели би в найкоротший час малецьку Чехію надто міцні обійми цієї заприязненої родички.

Життя не завжди знає логіку та її формальні вимоги. Не мало парадоксального, антилогічного викидає воно зі своїх нетр. Бо у виру життя явний парадокс часом стає чинним законом. І не слід через те надміру дивуватися тому, що в країні традиційного москвофільства — Чехословаччині українська політична еміграція знайшла не лише гостинній притулок, але також і сприятливий ґрунт для широко-закроєвої культурної праці, яка — це ж зрозуміло для кожного — йде на актив нашої визвольної акції і в майбутньому — життєвою силою кваліфікованих, досвідчених у своїх фахах робітників — виявить себе далеко за межами культурного життя. Щасливий Чехословаччині, що їй доля всіміхнулася в усьому, поталанило і в зверхньому проводі. Життя поставило до державного стерня молодій республіці розважливих, далекозорих керманців, що відразу зуміли правильно зорієнтуватися в складних обставинах

політичного життя новоєвропи Європи її використати ці обставини для інтересів своєї держави. Серед численних проблем майбутності, на яких спиною увагу далекосягале око керівників чеської політики, опинилася й проблема українська. З питомих для них реалізом підійшли вони до цієї проблеми й розв'язання її поставили не в площі історичної москово-фільської традиції, а в площі реальних фактів сучасної дійсності. Короткий — релятивно час, що уплинув з того менту, виправдав цей напрям політики чеських урядових чинників і привів до наслідків, позитивна сила яких імпонує вже нині, а ще незрівняно більше виявить себе в майбутньому.

Але не дивлячись на те, що Чехословаччина є країною широкого демократизму, лінія урядової політики в українській справі (як і в багатьох інших) не збігається з лінією громадської опінії та її офіційного виразника — преси. Чеська преса не завжди стоїть на висоті вимог сучасного моменту й часом впадає жертвою хвилевих настроїв загалом. Так сталося з нею і в українському питанні. Не зупинившись в найменшій мірі над причинами, по яких українська політична думка не твориться з ідеєю відновлення єдиної Росії, чеська преса (за дуже малими винятками), виходячи лише з голого факту неприхильності українців до Москви, раз на завжди взяла курс безоглядної ворожості до національно-державних змагань українського народу. Українським справам, за винятком справ, зв'язаних з життям офіційної більшовицької України, та справ, шкідливих нашій національно-політичній акції (подібних до недавнього атенату на польського консула в Празі, що його деякі газети смакували цілий місяць), чеська періодична преса жадної уваги не уділяє, а входи з свідомою упертістю їх замовчує. Дуже характерно в цьому відношенні була поведінка празьких газет у пам'ятю добу празьких подій, коли в перші дні після вбивства Головного Отамана з'явилися замітки про атенат, у яких ворожість до нашої визвольної боротьби конкурувала з безоглядним перекручуванням фактів, а вульгарна тенденційність — з якоюсь дивовижною непоінформованістю. Невдовзі все це раптом зникло, мов би якась рука наизула на цілу справу свою нашою ієнорующою мовчанню... Минув ще деякий час і в Парижі розпочався Шварцбаргів процес. Той процес, що зкопихував собою цілий світ, зацікавив громадянську й політичну думку всіх культурних країн, зіграв до Парижу з усіх європейських та американських центрів десятки кореспондентів. Празька преса й тут мала явну тенденцію зберігти по можливості мовчанку, залишивши процес без належної уваги. Й лише побачивши, що справі уділяє не зби-яку увагу преса французька, англійська, німецька, італійська, польська, румунська, — чеські газети зробили зацікавлену спробу подати про цю подію світового значіння якісь куці інформації і своїм читачам.

Що можна було ще після цього, після гірких уразів розчарувань в дні нашого національного горя очікувати українцям від чеської преси? Звичайно нічого доброго. Та нічого й не чекав. І коли час од часу з того або иншого приводу на шпальтах празьких газет з'являлися замітки неприязного, а то й ворожого нам змісту, українська еміграція приймала це як сумне, але природне, очікуване з'явище, ставалося до подібних випадків, як ставляться до хвороби, або до нестерпучої спеки в червні чи до лютого морозу в січні. Кожний такий виступ чеської преси українське громадянство зустрічало зі спокійною безнадійністю, з почуттям фатальної неминучості. Не повставала думка про якусь контр-акцію в формі спростовання, протесту й т. п. Бо відомо було наперед, що з того нічого не вийде й що жадний рядок, написаний рукою українського емігранта, до газетних шпальт шляху собі не проб'є. Це давно стало всіма визнаною думкою, загальним переконанням. Оскільки воно було непохитим, можна судити по тому, що коли недавно в найпопулярнішій у Чехії газетці «Вечірнє Чеське Слово» було вміщено різку по змістові й малопрстойну по формі замітку про недопустимість дальшого підтримування урядом республіки української еміграції, що в цілому мовляв складається з зайд та лодирів, — серед цілого громадянства нашого в Чехії, так ображеного брутальним

тоном замітки, не знайшлося ні душі, що на цю образу нашого національного почуття в якийсь би конкретний спосіб реагувала. Всі мовчки проковтнули цю нову гірку пілюлю, думаючи лише про те, як би швидче про неї збути.

Й можна собі уявити те здивовання, більше того — сенсацію, яку справив виступ невідомої особи, скерований проти спроби автора згадкою вище замітки інтерпретувати український еміграційний загал, яко скупчення паразитарного елемента з виразними лодирсько-гультейськими тенденціями! В числі «Вечірнього Чеського Слова» з 12 грудня минулого року, в тій же рубриці, — «Що нам подобається та не подобається», в якій було видруковано замітку, вміщено було й відповідь на неї невідомого автора, текст якої дослівно виглядає так:

«Дописувач під ініціалами Ф. Н., який так бідкався над тим, що наш уряд підтримує українських «зайд та лодирів», в справі тій не є належно поінформований. Емігранти українські, так само як і російські, не є жадними «зайдами», як то про них необачно висловився згаданий дописувач, є вони лише убогими вигнанцями з рідного краю, що його вони змушені були залишити під натиском большевиків. Жадними «лодирями» також не є, бо після укінчення своїх студій не гордують й отією найтяжчою працею фізичною, аби лише обстояти свій добробут. Люде ці не бажали би собі нічого иншого а ніж те, аби уділено було їм отих найпримітивніших людських прав, далеко не таких, з яких користали наші земляки в бувшій Росії. Як що би з таких прав вони могли користати у нас в Чехословаччині, перше, що вони не брали би від нас допомоги, яку ми їм уділюємо. По-між нашими чеськими земляками в бувшій Росії не було ані одного, як і би животи, бо він користав з прав, однакових з правами тубольців. Не сміємо ми забувати, що колиською наших російських леґіонів була справді багата й родюча Україна, в столиці якої 1-го жовтня ст. стилю 1914 року урочисто був висвячений прапор чеської дружини. Доля обернулася, й та благословенна Україна, що колись живила наші леґіони, не має можливости уділити притулку своїм власним синам. Уряд нашої звільненої батьківщини не міг не протягнути цим бідолахам своєї допоміжної руки».

Перечитуючи ці коротенькі, але так змістовні рядки, українська еміґрація в Чехословаччині ніяк не може увірувати в факт їхнього оголошення в пресі. Це ж яскрий промінь з-за темних хмар чеської громадської інертності, це ж перша ластівка нової доби в чесько-українських взаєминах. Що правда цю добу весь час наближує саме життя; те життя, яке з'ясувало чехам істотну різницю між національними обличчями росіянина та українця, різницею вдач, психик, мови, культури, національних ідеалів; яке показало життєздатність нашої національної ідеї та працездатність тих, хто бореться за її здійснення і хто релятивно-меншу матеріяльну допомогу зужив раціональніше аніж зужула допомогу значно більшу еміґрація російська; хто впертою, ентузіастичною працею створив великі духовні скарби й через свою молоду генерацію, що дістала на берегах Чехословацької Республіки високу освіту, поміс їх, а з ними й славу про чеськословенський народ, далеко за межі його держави... Так, що добу прозоріння чеської опінії, добу, коли вже не думатиме традиційний зайд: «українци не є слов'янами, бо не хочуть єдиної Росії», життя наближує й цитована вище замітка є одним з доказов цього наближення.

«Перша ластівка весни ще не робить». Але вона є сємолодом тієї весни, непохитим вістуном її близького приходу. І маленька, епізодична замітка «Чеського Слова» нічого не вирішує, нічого істотного не змінює. Але вона є першою благою вісткою нової доби в громадсько-політичному думанні чеського суспільства, тієї доби, що покладе міцні, непохиті і підвалини братерного співжиття чеського та українського народів. Пора хитрословного російського пактавізму назавжди минула. Своім павутинням

він уже не оплутає нікого. Натомість життя висовує панславизм ширший — вільну спільку вільних слов'янських народів. На шляху до неї відроджена Чехія має зійтись з відродженою Україною.

Б. Л.

3 міжнароднього життя.

— В Індії. — В Афганістані. — Століття «Journal de Genève». — 90 літ Еміля Лубе.

На початках цього року відбувся в Калькуті черговий індуський національний конгрес. Конгрес складався з двох частин, приблизно рівних по кількості: з тих, що бажають перетворення Індії в один із британських домінійонів, і з тих, що прагнуть повного відокремлення від Англії. Очікували жорстокої боротьби між противниками, але замість того конгрес виявив згоду великої більшості, що виявилася у компромісній резолюції що-до головного питання. Автором компромісу був відомий індуський політичний діяч Ганді, що подав конгресові резолюцію, згідно з якою конгрес погоджується на становище домінійона для Індії, але при умові, що—по-перше, це становище ні в чому не буде відмінним од становища інших британських доміній, і по-друге, що англійський парламент прийме відповідний закон не пізніше 31 грудня 1930 року. Голова конгресу, характеризуючи конгресові і астрої що-до цього питання, сказав:

Коли ми говоримо про відокремлення від Англії, це не означає, що ми хочемо рвати з нею які-будь зв'язини; ми змагаємося лише до таких перемін в нашому становищу, які необхідні, щоби перетворити залежну державу у незалежну. Для Англії і астав момент, коли її випадатиме роли того, хто дає, бо Індія зараз нахилилась до того, щоби приймати. Але коли Англія перенесуть цю хвилю, то Індія повинна буде взятися за зброю, аби вимусити в Англії свою повну незалежність. Тоді буде пізно говорити про становище домінійона.

В Англії, як здається, не від того, щоби встановити законом для Індії становище домінійону, рівного в правах з іншими британськими домінійонами в Америці, Африці, Австралії та в Європі. Як здається, навіть і термін — 31 грудня 1930 року — зародився не деінде, як у Лондоні. Але на переході тому багато ще обставин, над якими треба ще «метрополіт» роздумати й багато чого усунути з дороги. Одною з таких головніших перетик являється надзвичайна різноманітність політичних, — не кажучи про інші, — умов у самій Індії.

Як відомо, британська Індія складається з двох цілком різноманітних частин. Першою з них, більшою, обсягом приблизно дві третини цілого півострову, урядують англійці безпосередньо, це її єсть властива британська Індія. Друга, до якої входить до 80 мільйонів людності, — це різні індуські держави, на чолі яких стоять монархи різних рангів під протекторатом Англії. Де-які з цих держав дуже великі, так напр., Нізам по населенню не менший за Францію. Традиційна політика Англії що-до цих територій означається тим, що вона не втручається до внутрішніх справ держави та до прерогатив її монарха, аби лише вони були лояльними до англійської влади. Тубільного війська вони не мають права держати, але Англія охороняє їх од зовнішньої та внутрішньої небезпеки. Останьє використовують тубільні монархи, часто зловживаючи своїми правами і не клопочучися про розвиток своїх підданих. І в той час, коли в британській Індії йде могутній рух, спрямований на придбання незалежності чи домініяльних прав, в індуських державах поки-що мріють лише про те, щоби бути зрівняними в тих правах, що має населення британської Індії.

Рух цей що-далі набуває більше сили. Існують таємні й явні товариства, засновані з цією метою; існує союз цих товариств, а зараз генеральний секретар цього союзу проф. Абшянкар одвідав Лондон, щоби познайомити членів англійського парламенту з становищем населення індуських держав та з їх потребами. Виконавши свою місію в Лондоні, індуський представник поїхав до Женеви, аби передкласти цілу справу Лізі Націй. Він дав до швейцарських газет звідомлення про свою місію.

У Британській Індії, — говорить він, — народ дістає освіту й виховання од англійців. Він уже дістав од них політичні права і зараз вимагає також права самоозначення. Одповідальний перед парламентом уряд Індії уже обіцяний, зроблені вже й перші кроки з цією метою. А втім народ Індії тим уже не задовольняється, вимагаючи для себе негайного перетворення Індії в домініон.

Ми з свого боку вимагаємо лише того, щоб індуські держави дістали становище, рівне що-до прав з територією, підлеглою безпосередньо владі англійців. Бо-ж жадна демократична інституція не зможе нормально функціонувати в одній частині Індійської імперії, поки до другої частини прикладена цілком інша політична система. Рівні права мусять бути надані цілій території Індії. Тільки тоді можлива буде в Індії федерація, про яку гадають і в Індії, і в Англії. На коли-ж Англія не хоче міняти своєї політики, хай вона лише одмовиться од підтримки монархічних володарів. Тоді народи самі збудуть собі права, бо вони вже до того підготовані, посилаючи своїх дітей до шкіл, встановлених в британській Індії англійською владою.

Од Ліги Націй індійський політик вимагає, щоб вона вплинула на Англію, щоб англійський уряд ставився до індуських держав так, як європейські держави, в тому числі і Англія, ставляться до т. зв. мандатних територій, як Аравія, Сирія то-що.

Що зробить в цьому напрямі Ліга Націй, — не знати. Але вже самий факт, що до неї з відома англійських політиків, колоніальні народи можуть звертатися з такими домаганнями, багато говорить за те, як посилюється престиж Женевської міжнародної інституції в цілому світі.

* * *

Афганські події дістали ширший розвиток, ніж той, що його сподівалася європейська преса. Зіма, морози й сніги лише на деякий час затримали операції повстанців. Під натиском цих останніх Аманула, аби задобрити їх, виголосив був декрет, яким анулювалися усі встановлені ним реформи. Жінки знову мають носити чадру і уникати участі в громадському житті. Жіночі союзи, організовані королевою, розпущено: дітят, що їх виставо вчитися за кордон, повернено додому; європейська одяжка перестала бути обов'язковою; замість парламенту встановлено раду з 50 членів із представників духовенства, місцевої шляхти та з цих урядовців і т. п. Але ці уступки не врятували короля Аманула. Вже через кілька днів після того афганські посли в Європі повідомили відповідні уряди, що Аманула зрізали трону на користь свого старшого брата Інайятула. Новий король користується довір'ям деяких племен в країні і тому прийняв на себе королівські обов'язки. Він противник реформ, добрий магометанин, і як на Афганістан освіченого людина, бо вмів писати й читати по перському та знає чотири правила арифметики. З молодшим своїм братом був у добрих зносинах, бо жонаті воли на рідних сестрах, але це не завадило йому, що перші три роки коронування Аманула він мусів просидіти у в'язниці. Інайятула негайно дав себе коронувати, але це не допомогло йому. Не минуло трьох днів, як він також уже зрізав од афганського трону, а на його місце вже сів один із вождів повстанців такий Бача-Сакао, що прийняв ім'я Хабібулі Газі, популярний розбійник.

Як воно буде далі, сказати трудно, тим більше, що й ті відомості, які маютьесь досі, надзвичайно протирічать одна одній. Ясно тільки, що реформи в Афганістані одкладено на довгий час, і що країна не скоро вип-

равиться від тих глибоких заколотів, які настали в ній по зв'язку з непередбаченою реформаційною діяльністю останнього короля, а може і з інших причин.

На цьому місці згадувалося, що большевицька преса, як на причину афганських подій вказувала на інтриги англійської влади. Тепер за большевиками повторюють це німецькі, а почасти й французькі газети. Говорять, що організатором повстання був вставлений англійський полковник Лоренс, той самий, що за часів великої війни сам один, не маючи співробітників, своїми власними впливами підняв проти турків цілу Аравію, встановивши в ній кілька незалежних держав. На протязі чотирьох років останніх літ полковник Лоренс, під прикритим ім'ям Шоу, жив в афганській державі Афганістану, виучував становище і організував повстання проти Аманулли, гадаючи, що цей король веде політику під впливом совітів. Так воно чи ні, — годі говорити. Вказати можна хіба що на те, що по стороні короля Аманулли справді билися деякі російські комуністи, як то і апр. виді о із списків тих пілотів, що загинули у боротьбі з повстанцями. А втім, про всі ці подробиці дізнатись можна буде не так то скоро.

* * *

1-го січня минуло сто літ існування одної з найкращих в Європі газет, швейцарського органу «Journal de Genève». На протязі свого вікового існування газета ця була строго ліберальною, республіканською і демократичною. У місті Женеві, на роздоріжжі великих держав, в батьківщині Русо, в старовинному вольнолюбному і разом суворому кальвіністському кантоні заховалося багато великих інтелектуальних і політичних традицій, що служили подекуди зразком цілій Європи. Газета з честю представляла і свою батьківщину і ці традиції. До голосу її завжди прислухалися не тільки женевиці чи швейцарці, а й ціла політична Європа, бо знали її совієість, чесність і талановитість. Без «Journal de Genève» не можна було, не можна й зараз уявити собі політичного журналіста і політичного діяча з тих, що цікавяться міжнародною політикою. За останні часи женевицька газета стала чотирьохдобовим відпоручком Ліги Націй, цієї благородної інституції, що виникла в наслідок великої війни. До України, як до всіх поневолених, «Journal de Genève» завжди ставився неупристрастно і сприятливо. Побажаємо ж йому довгих, довгих літ, доброго існування і доброї праці.

* * *

31 грудня 1928 року минуло 90 літ колишньому президентові Французької республіки Емілю Лубе. Про Лубе сучасне покоління вже нічого не знає, велика війна прикрила його остаточні історичні тумани. Але в час його президентури відбулися такі великі події в житті Франції, як справа Дрейфуса, як злагодження великої антанти, яка одіграла таку велику роль у мучній війні, врятувавши саме державне існування третьої республіки. Еміль Лубе завжди стояв у лівих шерегах республіканських партій, і його ім'я і зараз стоїть на почесному місці в списку радикалів. Президентура його була достойною і його імені, і самої Французької республіки. Дживав він зараз віку по-за людським оком у маленькому містечку Монтелімар в родному домі, бо він син селянина, де й зайшли його численні привітання всіх людей, — од королів і міністрів до самих звичайних смертних, які пам'ятають його час і його гонимі гідності працю на користь Франції.

Observer.

З життя й політики.

З'їзди незаможників. — Середняцько-глитайська небезпека в комнезамах. — Ундівці про совітську Україну і українську еміграцію. — Делікатних людей скрізь пізнати. — Тільки в совітському Харькові цього не цінять.

Нам на цей раз знову доведеться вернутися до тої серії річних з'їздів, якою закінчився на совітській Україні минулий рік. При тому значінню, яке зараз, пануючим курсом в комуністичній партії, надається незаможницькій частині селянства, при існуючій зараз орієнтації на бідняка на селі, не можна пройти мимо тих матеріялів, що їх дають річні з'їзди для характеристики бідняцької частини селянства, цього до-недавня занедбаного, а тепер знову віднайденого краєугольного каміння совітського ладу на селі. А такі матеріяли дають ті два незаможницькі з'їзди, що відбулися на привінци минулого року. Пленум ЦК комнезамів, що про нього ми вже згадували, який відбувся в кінці листопаду, всеукраїнський делегатський з'їзд комнезамів, який мав місце в останніх числах грудня. Отже виберасмо цікаве і характеристичне з того, що дав матеріял цих двох з'їздів.

Як і у всіх совітських проявах, так і на незаможницьких з'їздах, треба відрізняти два моменти: декоративну, офіційно обов'язкову частину і ті риси справжнього життя, що часами соромливо виявляються за каззонним совітсько-соціалістичним гримом; треба вміти знайти і відділити каззонну форму і дійсну невідфарблену суть.

Зважаючи на існуючий курс, на обох з'їздах матеріялу декоративно-обстановочного було аж надто. З'їзди відбулися з сугубою урочистістю. Збирали комнезамів аж два рази, це тоді, коли з часів останнього делегатського з'їзду їх минуло вже два роки. Було переведено інсценізування єднання незаможника з робітниками і червоною армією. Словом все було аранжовано, як належить. Але не в цій декоративній частині, розуміється, полягає інтерес з'їздів для нас.

В зв'язку із з'їздами подано дані про організаційний стан комнезамів. Ці дані оголошено в передз'їздовій статті «Вістей» (ч. 273 з 28. XI); вони ж використані Петровським і Фесенком в їхніх докладах на делегатському грудневому з'їзді («Вісти» ч. 301 з 28. XII і 302 з 29. XII). Число членів комнезамів з 585.000 в 1925 р. зросло дотепер до 1.150.000, число організації виносить тепер 11.400. Збільшення числа членів, очевидно, можна співставити із збільшенням урядових субсидій незаможникам.

Відносно зросту цих субсидій з'їздовський матеріял дає такі дані:

	26-27 р.	27-28 р.	28-29 р.
Безповоротна допомога.....	9.390 тис. к.	72.040 тис. к.	20.950 тис. к.
Поворотна допомога	51.110 тис. к.	72.040 тис. к.	92.550 тис. к.

Коли належність до організації комнезамів ставить в упривілейоване становище, ясно, що до них змагаються попасти всі. В результаті сучасний стан комнезамовських організацій зовсім не задовольняє їх комуністичних аранжерів.

Вже зазначена стаття «Вістей» констатує, що коло третины членської маси не належить до бідноти. Партійців в складі комнезамів лише 2,7%, комсомолу 4,2%. Петровський в своєму виступі на загальному з'їзді комнезамів констатує, що планової постійної масової роботи серед бідняцької частини села бракує аж досі. Головна хиба роботи комнезамів полягає в їх слабій ініціативі в справі утворення господарських об'єд-

нань. Організовані ними господарські об'єднання не додержуються належної класової лінії, їх використовують і середняки, і заможні. Так само не засвоїли бідняки податкової політики совітської влади і через те податковими пільгами користуються не лише незаможники, але й середняки і заможні. Не так використовуються пільгові кредити, що йдуть через совіти і кооперацію. Були випадки, коли біднота слабо розуміла свою класову солідарність. Розуміється, Петровський держався тої думки, що все це є зле, що все це треба виправити, але проте заявляє: «Дозвольте вам сказати, що перевірка КНС приносить великі сумніви у цій справі». Підставою для його сумнівів являються ті дані що-до складу членів комнезамів, про які ми вже згадували вище.

Очевидно, не гаразд стоїть справа не тільки що-до складу членів комнезамів, але й що-до добору делегатів на самому з'їзді. Відповідно до совітських звичаїв це виявилось не у виступах під час дискусій — для цього треба мати надто багато цивільної відваги, — а в тих запитаннях записками, які були поставлені докладчикам. Після всіх вияснень основ сучасної совітської господарської політики Петровському якимись анонімними делегатами були поставлені такі підступні запитання: Чи можна піднести господарство індивідуальними шляхами? Чому на селі мало краму?

А докладчика в організаційних справах Фесенка в кількох записках делегати запитували, підходячи до організаційної справи з практичного погляду, — коли буде збільшено утримання голов районних і сільських комнезамів. Цей останній мусів дати відповідь, яка вряд чи причинилася до скріплення комнезамівських організацій. Уряд, мовляв, головам районних комітетів удержання уже збільшив, а що-до збільшення удержання голів сільських комнезамів, то на це нема засобів. Ми знаємо, що це удержання мале, але можете його збільшити з місцевих засобів, а для того акуратно зберіть членські вкладки.

Думаємо проте, що глитайсько-середняцька небезпека в комнезамах йде ще далше і глибше. Вона існує не тільки серед делегатів з'їзду, але й серед голів місцевих організацій, тих самих, які так цікавляться піднесенням їм утримання. Не дурно Фесенкові довелося загрозувати кримінальною відповідальністю тим головам комнезамів, які видають посвідчення до вступлення до ВУЗ'ів повіським синам і глитайським дочкам. Ствердження існування подібних «ухилів» від класової лінії не трудно знайти в совітській пресі.

Нам дуже часто в наших оглядах доводиться згадувати про «всеукраїнського старосту» Петровського і дуже рідко ми маємо можливість погодитися з його оцінками і висновками. Гим більше нам приємно констатувати, що на цей раз що-до можливостей виправлення класової лінії комнезамів, ми з ним держимося цілком тої самої думки. Як і він, ми маємо що-до цього великі сумніви.

Щоб вичерпати характеристичний матеріал з неможливицких з'їздів. одмітимо, що Петровський в своїй промові про міжнародне становище досить багато уваги присвятив діяльності державного центру УНР. Ця частина його промови, як для нього, улажена досить грамотно й майже коректно. Правда, він уперто мішає А. Лівницького з депутатом Д. Левницьким, але це можна-ж від людини вимагати всього зразу.

* * *

Під час самих різдвяних свят по новому стилю, коли у Харькові Петровський оповідав з'їздові незаможників про те, що «окремі виступи депутата Левницького і восводи ІСзефського це не роблять політики польського уряду» («Вісти» ч. 301 з 28. XII), — цей депутат в купі з своїми однопартійцями раду радив на партійному з'їзді УНДО. Його знову обрано головою УНДО і дано йому для керовництва що-до совітської України і що-до української політичної еміграції належні резолюції, які читач знайде в цьому числі у відділі з преси. Нотуємо тут ці резолюції, не

вдаючися в їх обговорення. Уважаємо, що завдавати цей труд собі було би цілком зайвим. Та партія, яка зветься тепер УНДО, на протязі останніх десяти років навіть свою назву змінила три рази, щож до змін в тактичній лінії, то їх не зрахувати. Коли органічною прикметою партії є постійна зміна тактичних позицій, то не диво, що колись довелося прийти й до того, щоб прийняти такі резолюції, як теперішні. Але так саме може прийти і до того, що через певний час в тих же справах будуть виснені цілком протилежні резолюції. При тому обов'язково в імені всіх західне-українських земель, цілої західньої вітки українського народу. Як з'їзди, аранжовані в Харькові мусять конечно вситупати в імені цілого пролетаріяту і незаможнього селянства, так і ундівські з'їзди з принципу виступають не в імені своєї партії, а в імені всіх західніх земель. Адже ж ані в Харькові, ані у Львові в таких випадках перевірки мандатів не переводиться. Обговорювати докладно резолюції УНДО не варто, але певні риси в них одзначити слід. Дуже нам подобається та у високій степені делікатна і обережна формуліровка, яка дана резолюції що-до української політичної еміграції. Вона політично нікого не називає по імені, нікого не ображає і дає членам партії вільну руку цілком і вповні. Спіраючися на цю резолюцію, В. Панейко може продовжувати писати несотворені речі про УНР, а редакція «Діла» їх друкувати. А голова партії Д. Левицький на підставі ж тої резолюції має право не забувати, що він був послом УНР і репрезентував той український уряд, який підписав договір 22 квітня 1920 р., і по старій пам'яті контакт з державним центром УНР піддержувати. Бо з'їзд виступас проти емігрантських чинників які с с л і п н м з н а р я д д я м в руках політичних ворогів українського народу, а хто вони саме — не говорить. Кожен отже член партії може керуватися чим хоче, визнаючи цих ворогів,— навіть власною вигодою.

Менше щастя мали оті ундівці із своєю першою резолюцією про відношення до совітської України. Резолюція ця улажена теж непогано — так, щоб і буржуазну нев ність цілком не стратити і совітський капітал набути, зайнявши становище опозиції його Величності при совітському дворі. Примирюючися з режимом окупації, ховаючи гасло української державности, ундівці в цій резолюції, як чеховські герої, лише скромно дозволяють собі мріяти про те, що скорше чи пізніше український народ здобуде свої суверенні права, і з подивом слідкувати (не допомагати, борони Боже!) за боротьбою «східніх братів».

Але совітський Харьків не розуміє і, очевидно, не хоче розуміти ундівських інтенцій. Саме, коли приймалася ця резолюція Петровський так фатально помішав політику депутата Левицького з політикою восводи Юзефського. Перед тим весь час совітська преса мішала позицію ундівського «Діла» з позицією фашистів. З УНДО, очевидно, і тут станеться те нещастя, яке не раз траплялося під час його політичної кар'єри; совітські чинники будуть трактувати ундівців не такими чистенькими і гарненькими, якими рекомендують вони себе самі, а на підставі інших більш широких і більш безсторонніх джерел. В результаті боїмося, що всі здобутки при совітському дворі «західньої вітки українського народу», репрезентованої УНДО, обмежаться тим орденем «Червоного Прапора», який дають большевики проф. Студинському («Час» ч. 79 з 9. І. 29 р.).

В. С.

3 преси.

Поважний англійський консервативний місяшник «The National Review» дає в останньому числі місце статті пані Сесіль Ганбарі. Автор, зазначивши одвічну протилежність інтересів та історичні змагання

України з Москвою, спиняється над головними етапами сучасної боротьби за незалежність і зазначає, що для забезпечення дальшого існування сусідніх з імперіялістичною Росією молодих держав «конче потрібна незалежна Україна», відновлення державности якої так само вимагають і інтереси балканські.

«Одним з головних аргументів на користь самостійності України єсть той, — говорить англійський автор, — що історія підтверджує, що доки належала воєна до Росії, доти Росія загрожувала світовому мирові. Україна була підставою її експансивної політики проти Польщі, до Чорного моря і на Балканах. Була то вихідна точка нападу проти Константинополя.

«Але не тільки з географичного чи історичного погляду була Україна ключем до таємниці могутости російського сфінкса, а перш за все з погляду економічного. Перед війною постачала воєна 70% усієї російської продукції збіжжя, 75% — вугілля, 65% — заліза і 85% — цукру.

«Донові юючи ті аргументи одним з найважливіших, слід додати дайте незалежність Україні, і ви задасте найшвидший удар в саме серце совітському ладові».

Спинившись на відношеннях до української проблеми Ліги Націй і Європи взагалі, яка «не може взяти чинного уділу в її визволенню», англійський журнал продовжує:

«Даите їм (поневолелим народам) проте моральну підтримку, яка може статися через одверте визнання Лігою Націй їх права на самоозначення, і ви зміцните сильно ті елементи внутрішні, які вже працюють над вольністю народньою».

Наводячи уривки з цієї цікавої і дуже характерної статті варшавський «Głos Prawdy» з свого боку зауважує:

«Того встачить, щоб увідомити собі, як певні, дуже поважні і впливові англійські кола дивляться на проблему українську. Не означає то, звісно, що в Англії живе ще ідея збройної інтервенції проти совітів. Автор статті не кличе до неї... Зацікавлення англійської громадської опінії проблемою української незалежности переходить через справи поточнієї політики і є тільки доказом тої перестороги і проникливого передбачення дальньої майбутности, отих широких обріїв, що охоплюють усі періоди часу, перестороги й передбачення, які завжди були рисою англійської політичної думки».

Позиція впливового англійського журналу свідчить, що де-далі українське питання знаходить собі все більше зацікавлення і визнання в поважних європейських політичних колах. Моральна підтримка, розуміння нашої справи, утворення сприятливої атмосфери нашого визволення, — це те, чого ми домагаємося сьогодні. І звичайно при наявності цієї атмосфери сприятливої, цього розуміння нашої справи, цієї моральної підтримки легше буде поставити на реальний ґрунт і справу конкретної допомоги визвольним змаганням українського народу, коли прийде на те слушний час.

Ми навели вище один з прикладів дуже численних, — надто за останній час, — того, як поважно трактує українську проблему європейська преса, звичайно, підходячи до неї з погляду міжнародного. Як знають наші читальники, саме останніми днями російська емігрантська преса різних кольорів намагається перекопати і себе, і інших, що, мовляв, українська справа єсть питання «внутрирусское», «внутренній вопрось». До компанії тих, що і на чужині нічому не навчилися, і нічого не забули і не хотять бачити того, що навкруги їх, долучається і орган Петра Струве «Россія и Славянство». Редакція присвячує останнє число (8) своєї газети 275-літтю з'єднання «Малороссіи съ Москвою». Вслід за «Днями» та «Послѣдними Новостями» і «Россія и Славянство» сказала своє слово: нате, мовляв, і мій глек на капусту, щоб і я Настя була. Звичайно й для неї українське питання — «вопрось внутренній».

«Так, як не можна собі уявити зараз включення Польщі в склад Росії, так само немислимо виключення із Росії України»

Покликавши на допомогу собі ще й чеського оборонця єдності Росії А. Гайна, передовиця продовжує:

«Говорити про відділення України од Росії можна з таким же успіхом, як коли б мова йшла про відділення одної поло или тулубу від другої.»

Отже ріжною мірою міряє орган слов'янської взаємності незалежність Польщі й незалежність України. І це ще раз повинно нам нагадати, що в політиці рахуються тільки з фактами. Стоїть сьогодні Росія перед фактом існування самостійної Польщі, стане завтра перед таким самим фактом існування самостійної України. Про це говорить аналіз всього того, що діється на окупованій Москвою Україні, про це говорить те, що без вирішення української проблеми не можливий сталий мир у Європі.

Тут, на еміграції, газета, ураховуючи очевидно, що сьогодні Україна вже не та, що була перед війною, дуже м'ярко стелить:

«Ми не маємо права принципіально одкидати можливости «любих» форм політичного співжиття України з другими частинами Росії».

Але, звісно, і ця широка та туманна обіцянка дійсна для «Рос. и Сл.» тільки при умові незаперечення українцями основної московської тези — єдності колишньої Росії та наявності у них давнього «своєрідного сему народу самоотверження»... на користь Москві, чи тепер, словами газети мовлячи, «политического сознания».

«Коли його нема — можливі тільки два виходи: роспад держави, або суворий централізм, що давить силою руйнуючі протидержавні течії».

Перше вже сталося: Росії не існує. А що-до загроз нового «собира-теля русской земли» — нам «сворим централізмом», то і з тим уже також трохи запізнилися: часи не ті.

Коли передовик «России и Славянства» на історичну «черкаскую шатость», чи по теперішньому «український сепаратизм», має по старому московському рецепту одні ліки — «прописать непокорнымъ хахламъ кузькину мать», то перед А. Флоровським, який вмістив в тому ж числі статтю «275-лѣтіе Переяславской Рады», малюються інші — мирні, привабливі перспективи «вільного співжиття»:

«І мимо волі думаєш про те, чи настане знову в історії Росії пора, коли стихія розділення і розкладу підпорядковуються більше загальним і спільно-руським ідеям та стремлінням, і наступить новий «Переяслав», де знайде свій щастливий синтез ідеологія єдиної Росії і ідеологія «української» самобутності».

Солодкі мрії! Що ж, бідний думкою багатіє. Та ми глибоко певні, з тих мрій нічого не вийде. Дуже дорого заплатила Україна за старий Переяслав і давньої історичної помилки не повторить. В новий — ми не підемо. Нема дурних.

* * *

На Народньому З'їзді, тоб-то на з'їзді Українського Національно-Демократичного Об'єднання, що відбувся у Львові наприкінці минулого року, прийнято такі дві резолюції:

«1) Народній з'їзд стверджує, що за ризьким кордоном на українських землях у межах Української Радянської Соціалістичної Республіки, як складової частини Союзу Рад. Соц. Республік, відбуваються національні процеси далекосяглої історичної ваги. Там ростуть і розвиваються українські національно-культурні цінності й рівнорядно та в парі з ними назрівають українські національні сили, що скорше чи пізніше віддадуть на українських землях суверенні права українському народові. Західна вітка українського народу орієнтується на ті сили й дорожить як цінностями всіми їх дотеперішніми досягненнями на всіх ділянках національного життя, зокрема з подивом слідкує за певною боротьбою своїх східних братів з московською політичною, культурною й економічною супрематією».

«2) Народній З'їзд осуджує політику тих українських емігрантських радніпрянських чинників, що на міжнародній арені є сліпим зняряддям у руках політичних ворогів українського народу та його незалежницьких змагань і що на спілку з заинтересованими у фактичному поневоленні нашого народу чинниками підготовляють т. зв. збройну інтервенцію на Україну».

«Народній З'їзд протестує проти всякої інтервенційної політики чужих непокликаних чинників та їм протиставиться».

Позиції еміграції з Великої України що-до того, звісно, інші. Останнього разу вони виразно зазначені в ухвалах 2-го делегатського з'їзду представників української еміграції в Польщі який відбувся

у Варшаві кілька днів пізніше по з'їзді УНДО. Поки-що просим-читачів ласкаво пригадати собі ухвали емігрантського з'їзду, поставивши їх поруч та порівняти з вищенаведеними. Щоб ліпше освітлити те становище, яке займає в цій справі громадська галицька думка, наводимо кілька витягів із львівських газет.

«Новий час» (ч. 158 з 28. XII. 1928) вважає, як і з'їзд, політику УНДО

«правильною з становища найвищих цілей української нації як цілості».

і накидає ці ухвали до виконання її іншим українцям:

«Ці дві резолюції — це ясний дороговказ для українських націоналістів не тільки на зах. українських землях, але всюди, де вони не жили би».

«Діло» бере тоном вище. Воно в передовиці числа 289 з 29. XII. 1928 після плутаного аналізу становища на совітській Україні, хоч і примушене признати

«факт, що Україна є в повній політичній та економічній залежності від Москви та що вона є в колоніальному положенні супроти тієї останньої».

все-ж, не зважаючи на це, визнає вищенаведені ухвали «далекосяглими постановами» і говорить:

«Обі наведені постанови матимуть далекосягле значіння для всієї національної політики партії і велику вагу для будуччини всього українського народу».

Ані крихти не менше! А в попередньому числі так керуючий галицький орган просто вважає УНДО за

«єдиного висловника всенациональної української політичної думки».

Та редакції і того ще за мало. Трохи нижче вона пише:

«Українське Національно-Демократичне Об'єднання стало нині не тільки висловником сутонаціональної політичної думки, але гегемоном українського національно-політичного життя взагалі».

Звісно, проз те становище, яке займає в справах Великої України та еміграції з неї впливові галицькі партія і преса, проз ці претензії все-українські новоявленого «гегемона» не можемо пройти мовчки і ми. Хоч львівських резолюцій почасти торкається вже наш сьогоднішній огляд «З життя і політики», проте нам ще доведеться повернутися до цього «ясного дороговказу», до цих вправді «далекосяглих постанов».

З широкого світу.

Болгарський міністр війни Волков призначений послом до Італії.

— Південна Англія була кілька днів вкрита густим туманом; видаток на зайве освітлення в одному Лондоні обчислюють в 1 мільйон ф. ст.

— На 8 січня с. р. в Англії нараховувалося 1.520.000 душ безробітних.

— Польська агенція ПАТ спростувала чутку про заступлення сучасного м-ра закордонних справ Польщі послом в Берліні Кюлем.

— Один з польських банків закупив в Перу для переселення польських емігрантів 500.000 гект. лісу. Перша партія переселенців в 150 родин має виїхати ще в біжучому році.

— Роспис свят в СССР на 1929 р. встановлено такий: 1 січня, 22 січня — смерть Лєліна, 8 березня — робітн. день, 12 березня — упадок царату, 1-2 травня — день Інтернаціоналу, 1 неділя в липні — свято конституції СССР і 7-8 листопаду — річниця большевицького бунту.

— Репараційна комісія свердила склад членів комітету по виробленню остаточного репараційного плану.

— Світовий бібліотечний конгрес збереться цього року в червні місяці в Римі.

— Манджурський ген.-губернатор Чанг-Чсю-Лянґ (син Чан-Дзо-Ліна) розстріляв бунтних дорадників манджурського уряду генералів Ян-Ю-Тінґа і Шанг-Гює; причина — зрада на користь Японії.

— Дєбати франц. парламенту по загальній політиці після промови прем'єра Пуанкаре закінчилися висловом довір'я кабінетові. За кабінет голосувала вся права частина парламенту — 325 душ, проти ліві — 251.

— За грудень місяць ціни в роздріб у Парижі піднялися на 11 ступнів; в порівнянні з минулим роком підвищення досягає 14 відс.

— Подався до демісії албанський кабінет міністрів на чолі з прем'єром Кото.

— Проект тунелю під Гібралтаром передбачає подвійну галерею на глибини 400 метрів; довжина тунелю — 32 кілометри.

— З нагоди століття з дня народження Жюль Верна франц. географічне т-во улаштувало 16 січня в великій салі Сорбонни у Парижі урочисте свято.

— В Берліні відновило свою діяльність німецько-болгарське т-во. Президентом його обрали ген. фон Секта.

— У Франкфурті відбулася залізнична конференція представників Німеччини, СССР, Литви, Латвії і Естонії.

— Умер барон Шюда, власник відомих військових заводів в Чехословаччині.

— Перепис в Пекині виявив 1.335.550 душ хитців і 835 чужихців.

— До Берліну повернувся з подорожі по Прибалтійських державах президент німецького рейхстагу Лебе.

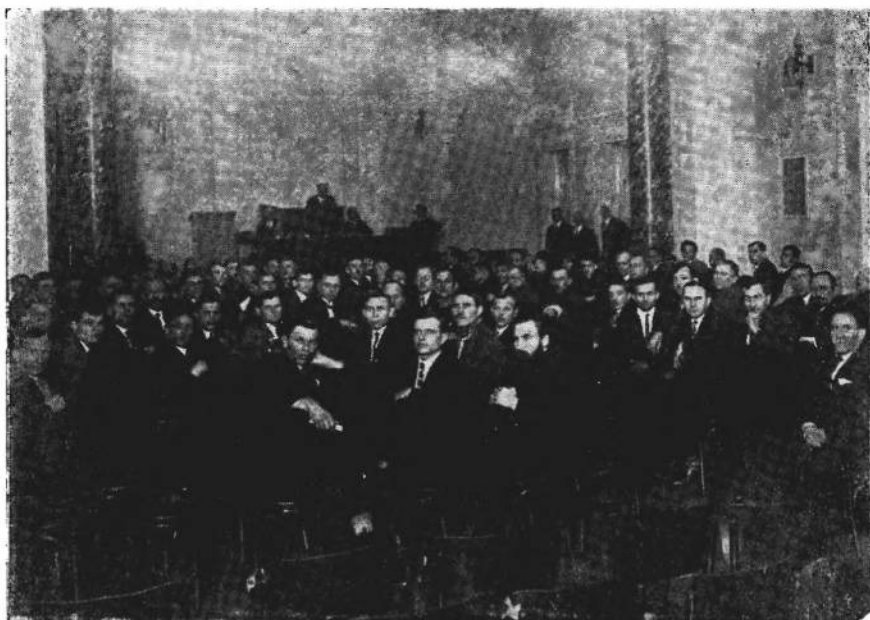
— Шведський бюджет на рік 1929-30 запропоновано в сумі 770 міль. крон, в тім числі 138 міль. крон на оборону.

— Норвезький бюджет на 1929-30 рік встановлено в 366 міль. крон.

— Сербський кабінет міністрів проєктує зменшити майбутній бюджет на 40 відс.

— Полярний дослідник Вількінс, після кількох невдалих спроб заснувати базу своєї експедиції на Південний бігун в районі землі Грегема, повертається назад до Америки.

— Англійська парламентська комісія конституційних реформ в Індії, що відома під назвою комісії Сімона, закінчивши обслідування, прибула до Калькути. З огляду на вороже до неї відношення індуських націоналістів, вжито надзвичайних заходів по її охороні.

2-ий делегатський з'їзд представників української еміграції в Польщі.

У Москві вбито ген. Слущова, що свого часу перейшов від Врангеля до більшовиків.

— Німецька преса базить на новим післявоєнним словом, що визначає титул старшої поліційної жінки і складається з 35 літер. Ой воко — «Polizeigefängnishauptwachtmeisterin».

— В 1923 році має відбутися світова виставка в Чикаго.

— Петербурзька Академія Наук обрала 39 нових членів, в тім числі: Бухарина, Іржижанковського, Покровського, Рязанова, Заболотного і Грушевського.

— Американський сенат після довгих дебатів ратифікував 85 голосами проти 1 пакт Келлога.

— Землетрус в суміжній з Монголією ханській провінції Шансі паробив багато школи; нараховується чимало людських жертв.

— Англійська преса опублікувала секретний меморандум німецького військового міністра ген. Треєнера в справі підготовки до майбутньої війни.

— Бельгійський сенат прийняв 72 голосами проти 48 закон про політичну амністію.

— Шведські поселенці села Гамель-Сзьєнски на Україні, що оселилися там в 1783 році, на своє прохання одержали дозвіл з Харькова виїхати до Швеції. Село числить 800 душ.

— В Лозанні умер вук Герцеля проф. М. Герцель.

— Перський уряд видав закон про європеїзацію одягу. Виплючення зробило лише для духовних осіб.

— Большевицький уряд видав наказ про нове набальзамування тіла Леаніа.

До українського громадянства.

Український Республікансько-Демократичний Клуб у Празі надіслав нам відозву, що її містимо нижче. Охоче даючи їй місце на сторінках журналу, редакція «Тризуба» закликає громадянство підтримати ініціативу празьких земляків вшанувати 50-тиліття найвидатішого з сучасних українських поетів і вірного громадянина своєї батьківщини. Внески можна направляти і на адресу редакції.

6 грудня 1928 р. найвизначніший з сучасних українських поетів О. Олесь святкував 50-літній ювілей з дня свого народження.

В тяжких моральних та матеріальних умовах зустрів наш поет цей визначний день свого життя: не в рідній Україні, золотоговерхому Києві, а на вигнанні в несприятливій чужині, серед чужого оточення та чужих людей.

Українське громадянство повинно чимсь відмітити життєвий ювілей О. Олесь. Бодай в цей день ми мусимо вшанувати нашого співця, котрий в найтемніші часи національної революції та зневір'я кликав наш народ — «Розвіяти ніч, розбити кайдани».

Щоби відзначити п'ятидесятилітній ювілей нашого поета Український Республікансько-Демократичний Клуб у Празі ухвалив улаштувати урочисту академію (від неї поет відмовився) та віднести йому ювілейний дар. З цією метою провадиться збірка грошей серед українців, перебуваючих в Ч.С.Р. До акції, започаткованої нашим Клубом, ми закликаємо приєднатися також наше громадянство, що перебуває в інших державах.

За Управу Клубу:

Проф. К. Мацієвич — голова.

Инж. Б. Бутовський — секретар.

Управа Товариства б. Вояків Армії У. Н. Р. та Залізні стрільці
оповіщають всіх про передчасну смерть

поручника

Тимка Грабовського

Похорон відбувся в Оден-ле-Тіш 1 січня 1929 року.

Хроніка.

З Великої України

— Для весняного засіву це вистарчить насіння. На засіданню колегії Наркомзему виявилось, що заготовля засівного дзерна для потреб весняного засіву значно відстає від плану, особливу пшениці й кукурудзи. Наркомзем констатував, що теперішній стан підготовки до весняної сівби «утворює серйозну загрозу виконання плану весняного засіву». Разом з тим Наркомзем підкреслює, що для врятування ситуації потрібні «рішучі міри». («Ком.» ч. 301 з 29. XII. 28 р.).

— Хліб з ячменем. Уже й такий хліб большевики мусять випікати з огляду на брак пшениці та жита. Виявилось, однак, що на практиці ячменю до пшениці замість одної п'ятини додають стільки, що хліб виходить надзвичайно низької якості. («Комун.», ч. 2 з 5. I. с. р.).

— «Всесоюзна» нарада спеціалістів цукрової промисловості в Києві відбулася в грудні м. р. На нараді було присутніх 12 закордонних учених. Головним питанням на нараді було, — як дійти до більшої цукровості буряка. («Ком.» ч. 295 з 20. XII. 28 р.).

— Українська цукрова промисловість далеко відстає від західно-європейської. — Повернувся до Києва з наукової подорожі за кордон головний хемик київської філії Цукротресту й професор Науково-дослідного інституту цукрової промисловості — Душкін. В

своєму докладі про західно-європейську цукрову промисловість він констатував страшну відсталість тієї-ж промисловості на Україні. Особливо виділяються успіхи в західній Європі в плеканню цукрового буряка. Так, в Голандії, напр., 1 гектар дає до 450 метричних центнерів буряка (280 удів). («Ком.» ч. 2 з 3. I. с. р.).

— Всеукр. нарада шляхових робітників відбулася в Харкові в грудні місяці м. р. На нараді було констатовано жахливий стан шляхів на Україні. Вибруковано каменем є тепер тільки 2% усіх шляхів. Цього року через бездоріжжя народне господарство України перевитрачає біля 80.000.000 карб. Зазначається також великий брак на Україні спеціалістів по будові шляхів. («Ком.» ч. 296 з 21. XII. 28 р.).

— Большевики ширять антисемітизм. — До Винницького окр. суду передано справу про антисемітські виступи на Уланівській цукроварні. На цій цукроварні було прийнято на роботу 26 жидів, тоді як в той же час в роботі було відмовлено українським селянам. Після цього були антисемітські і антижидівські виступи, при чому один з селян Хурманюк сказав: «Були в дерев'яному ярмі, потрапили до залізного, але й це лопне». Цього селянина разом з одним бувшим «партизцем» і притягнуто до судової відповідальності. Тепер на Уланівській цукроварні утворилася така атмосфера, що жиди, яких ще не знають, мусять «приховувати своє єврейське походження», як пише «Комуніст» (ч. 290 з 14. XII 28 р.).

Робітники дуже часто знущуються з жидів, роздягаючи їх.

— У к р а ї н і з а ц і я . — Пере-
вірка українізації народних комі-
саріятів Роб.-сел. інспекцією вия-
вила, що тільки Наркомзем і
Наркомост провадять роботу «над
поглибленням українізації», тоді
як інші комісаріяти лише «фор-
мальні» виконують директиви про
українізацію».

Щодо багатьох обслідуваних
«окривкококомів» то тільки де-не-де
воли українізували й то тільки
«подекуди», як висловлюється «Ко-
муніст». В більшості-ж випадків
українізація «окривкокома» не-
задовільна.

В Харківі, напр., обслідувачі
були присутні на двох засіданнях
пленуму «окривкокому» й ні разу
не чули укр. мови. Обслідувачі
зробили висновок, що «роботу в
справі українізації не досить роз-
горнуто як у центрі, так і на міс-
цях. Мало українізувало масову
роботу в клубах і читальнях. У
бібліотеках проф. організацій за-
падало мало українських книжок».
(«Пр. Пр.» ч. 298 з 23. XII, м. р.)

Президія Всеукр. Ком.ту
спілко металістів тільки тепер
прийняла ухвалу заборонити дру-
кувати матеріали та писати листи
у всіх організаціях спілки по
російськи, починаючи з 20. XII,
1928 р. Разом з тим Президія
спілки вивчала за необхідне украї-
нізувати спілкі заводські газети
тільки на 50%. По деяких заво-
дах спілгази будуть українізу-
вати й повністю. («Ком.» ч. 290
з 14. XII, 28 р.)

— Від 3 січня почала виходити
по-українськи місцева газета в
Кременчузі «Робітник Кременчу-
чини». («Ком.» ч. 3 з 1. I.)

— Селянський терор. По
селах не вщухає селянський терор,
скерований проти комуністичних
прислужників. В с. Червола Зна-
менка на Кременчучині селяне
спалили хліб у голови сільської
ради, 4 незаможників та члена
податкової комісії.

— В с. Пустовоїтому селяне
побили одну «активістку». («Ком.»
ч. 3 з 4. I.)

— В с. Березівці, Коростишев-
ського району за останній місяць
підпалено господарства кількох
«активістів». («Ком.» ч. 3 з 1. I.)

Візді а сесія Чергілівського
суду розглядала справу вбив-
ства голови комітету незаможних
селян в селі Лукашівних в Оль-
шівському районі. Трьох селян,
яких обвинувачено в убивстві, за-
суджено до розстрілу. («Ком.» ч. 5
з 6. I.)

— В с. Березівки, Мархлев-
ського району свого часу підпале-
но селянами вночі хату незамож-
ниці Журавської, яка подала зая-
ву про прийняття її до комуністич-
ної партії. Журавська тепер вря-
тувалася. Тепер що справу розби-
рав суд в Якимоврі. Видалих при-
суджено до в'язниці від 5 до 1 ро-
ку. («Ком.» ч. 3 з 1. I.)

3 життя укр. еміграції.

У Франції.

— Свято 22-го січня в
П а р и ж і . — Генеральна Рада
Союзу Українських Емігрантських
Організацій у Франції з на-
годи свята 22 січня влаштує у
вечері прийняття в веділю 27
січня с. р. в залах кафе Вольтер,
1, плюс де л'Одеон, Париж 6.

— Лекція проф. О. Шуль-
гиня в Одесі-де-Тіші. — 18
січня в Одесі-де-Тіші заходами
Української тамтешньої Громади
і Ген. Ради Союзу відбулася лек-
ція проф. О. Шульгиня на тему
«Положення української справи».
На лекції було чимало присутніх
громадян, в тім числі і з інших
Громад, як то Омекура, Кіютан-
жа і Еша. Після лекції, в заслуха-
лої з великою увагою, проф. О.
Шульгин, відповідаючи на запи-
ти, подав ще відомості і про стан
української справи в Лізі Націй.

Судячи по тих запитках, які
ставилися проф. О. Шульгиню,
треба сказати, що вона дасть слу-
хачам матеріалу до думання на
довший час.

Слід побажати, щоб такі лекції
по змозі улаштувалися всюди
і значно частіше.

† Тиміш Грабовський. (некролог). — 29 грудня мин. року помер член Української Громади в Оден-ле-Тіші — Тиміш Грабовський. Нещасний випадок в копальні на праці: побив трохи лікоть, на перший погляд — нічого ніби серйозного, а потім це привело до гангрені, і людина згоріла як свічка. Чи запізно звернувся за допомогою до лікаря, чи то неохайність лікаря, переобтяженого роботою, але людини не стало.

Небіжчик Тиміш Грабовський народився 20 січня 1880 року в селі Пасот Балтського пов. на Поділлі. Ще в молодих роках почав працювати в копальні на Катеринославщині, одночасно здобуваючи знання фаховця в школі. У 1901 році почав військову службу, пройшов похід в Китай, відбув російсько-японську війну. Після знову повернувся до копальні і працював, як штейгер. 1915 році був призваний знову до війська в інженерну частину. Нераз за час боїв виявляв відвагу і хоробрість, за що і був нагороджений відзнаками Георгія всіх 4-х степенів, і був підвищений у рангу прапорщика.

У 1920 році вступив добровільно до армії УНР в інженерну окрему сотню (пізніше приєднану до 3-ої Залізної стрілецької дивізії). Приймав участь у Зімовому поході і нарешті в чині поручника вже розділяв долю інтернованої української армії в Польщі (Каліш), звідки в 1925 року переїхав до Франції.

Поховали небіжчика 1 січня 1929 р. на місцевому цвинтарі в Оден-ле-Тіші поруч з могилами померлих раніше українців. На похорон був викликаний п. о. Грецишкін з Парижу; і чимало українців, а також і чужинців зібралось відпровадити тіло з домовиною на місце вічного спокою. По небіжчику залишилася сиротою дружина.

Сумно робиться ка душі, як пригадаєш собі, що це вже не перший випадок, коли товариші наші по боротьбі за волю України відходять од нас навіть в наслідок нещасних випадків під час праці.

Остапченко, Гайдак, Гаврилюк-Вдовиченко і тепер Грабовський. Хай же буде пером їм земля!

— Ш а л е т. — 15 грудня Український футбольний гурток при клубі «U. S. M.» улаштував в помешканью Громади вечірку-баль. Вечірка мала сімейний характер і пройшла з великим успіхом. Проміж танцями виступали з декламаціями і власними імпровізаціями п. п. Маслюк, Іщук та Безносок. Слід подякувати головним ініціаторам і розпорядчикам вечірки п. п. Лечукові, Марушаківі та Грушенькому за гарне удекорування зали і побажати, щоб подібні вечірки улаштувались частіше.

В минулому році ми вже згадували на сторінках «Тризуба» про працю Спортивного гуртка, про його перемоги і поразки. В цьому сезоні футбольна команда виступає сильнішою, маючи добрий досвід і набуту техніку гри: грає з першими франц. командами і до цього часу мала лише одну поразку. Футбольні матчі, починаючи з вересня місяця мин. року, відбуваються що неділі в різних містах. Капітаном команди, як і в мин. році, перебуває А. Сварика.

— 25 грудня в помешканню Громади відбулася дитяча ялинка; при участі дітей було виставлено «Сон Івасика», сценічна картина на 4 відслони Л. Лепкого, муз. Гавронського. Режисерував п. Іщук, диригував співами п. Безносок, акомпанювала на піаніно панна Наталя Усенкова. Виступала з декламаціями Валя Омельченко; Люда Вержицька і Віра Гербанієська протанцювали гопак.

Після вистави частували дітей солодошами і Дід Мороз роздав подарунки.

Гарно виконана вистава, декламації й танці, чудово вбрана ялинка, прекрасні подарунки, що прийшлися до смаку кожній дитині, доставили велику приємність не лише дітям, а й дорослим.

На цей раз улаштуванням ялинки займалася обрана комісія в складі голови пані Горячої та

членів п. п. Татарулі, Гербанівського, Августинопольського та Безюсюка, за що громадянство висловлює їм теплу подяку.

-- 31 грудня на зустріч Нового Року в помешканню Громади містечкеським Т-вом під режисурою В. Світличного було виставлено «Гаркуша» Стороженка. Приймали участь в режах — Гаркуші — п. Маслоу, сотника — п. Ішук, сотничихи — пані Карлаухова, Галі — панна Наталя Усеєкова хорунжого — п. Безюсюк, Катерини — пані Горяча і др. Вистава пройшла добре і зробила на глядачів присмне вражіння. Після вистави відбувся бал, що затягнувся до ранку.

— Ш а л е т. — На чергових зборах Громади 13 січня с. р. за скінченням терміну уповноважень переобрано Управу Громади її ревізійну комісію. В склад нової Управи обрано: головою — п. П. Вержбицького, — скарбником — п. І. Стоцького і членами п. п. М. Левицького, Н. Маклая і А. Чистосердова, за відмовлення якого запрошено кандидата П. Паніша. До ревізійної комісії обрано — головою — п. Гербанівського і членами — Щербинчу і Шаповала.

— Л і о н. — Об'єднаними силами українських організацій — Українською Громадою, Т-вом б. в. Армії УНР та Драматичним Гуртком у м. Ліоні улаштовано свято проголошення Самостійності України — 26 січня 1929 року в 8 год. веч. 5, рю Марсей (2-ий поверх).

— О м е к у р. — 13 січня відбувся концерт п. Заворницького на бандурі в помешканню Укр. Читальні в Омекурі, на користь улаштовання свята проголошення самостійності України, що має бути 3 лютого в салі Льореп. Концерт дав біля 100 фр. чистого прибутку. Українське Драматичне Т-во в Омекурі широ дякує інж. Заворницького за його добру ініціативу в цьому ділі.

В Чехії.

-- 80 - літній ювілей проф. Ф. А. Щербини. 26-го лютого 1929 р. скінчиться 80 років життя відомого економіста історика, статистика і соціолога проф. Ф. А. Щербини. З цієї нагоди українські установи та організації в Ч. С. Р. утворили спеціальний ювілейний комітет та влаштовують 29. 2. 1929 р. святочну Академію з участю шановного ювілянта, на якій будуть прочитані доклади про наукову та громадську діяльність проф. Ф. А. Щербини.* За свої визначні наукові праці, число яких є понад 40, проф. Ф. А. Щербина ще 1904 року був обраний членом-кореспондентом Російської Академії Наук, а р. 1925 — членом Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, а також членом інших наукових установ. Не зважаючи на свій високий вік, проф. Ф. А. Щербина й тепер почуває себе бадьоро і інтенсивно науково працює, а також викладає в Українському Університеті в Празі та в Українській Господарській Академії в Подєбрадах.

В справах ювілею треба звертатися до проф. Л. Бича, члена Президії ювілейного комітету — Подєбради, Укр. Госп. Академія ЧСР.

-- З діяльності українського респ. демократичного клубу. -- В п'ятницю 11. I. б. р. відбувся черговий реферат проф. Подєбрадської Академії п. С. Гольдельмана про «Сучасне господарство на Україні». З огляду на неможливість охопити в одній лекції таку широку тему, реферат обмежився одним з питань сучасної економічної політики — питанням індустріалізації. Встановивши, як загальну світову тенденцію економічного життя, факт все більшої індустріалізації (себ-то не-

*) Дуже багато наукової праці присвятив Ф. А. Щербина своїй вітчизні — Кубані, написавши між иншим «Історію Кубанського Козачого Війська».

реходу від сільського господарства і взагалі добування сировини до все інтенсивнішого виробництва) та з'їлюструвавши цей факт класичним прикладом Німеччини, прелегент дав загальний образ індустріялізації в т. зв. «капіталістичному» світі.

А далі перейшов до питання індустріялізації на Україні (користуючися при тому даними совітськими, де входячи в їх критику) і констатує, що більшовики до корисного й потрібного діла індустріялізації приложили такі методи, що з цієї корисної справи потрапили зробити велике нещастя для сільського населення, яке стало лише жертвою тої більшовицької індустріялізації. Низькою цікавих і повчачих чисел і фактів з обсягу економічної політики совітів, почасти вже відомих, професор показав, до яких наслідків доводять своєрідні більшовицькі індустріялізаційні методи і оскільки вони безнадійні. Виход з такого становища один. І цей вихід давлю вже знайшов т. зв. «капіталістичний» світ.

— Спілці закінчивших вищі школи в Празі, головою якої обрано на новий рік інж. агронома Нестора Нововірського, почастило в останнім часі здобути деякі кошти через Чеський Червоний Хрест.

— Секція медиків при Чесько-Українському Комітеті мала 18. XII. м. р. річні збори. На чолі новообраної Управи стоїть Л. Гумеюк. Контрольним референтом обрано попереднього референта Вол. Стефанюка. Його заступником — п. Паламарчука.

— Лекція проф. Б. Матюшенка. — З'ясування нового Укр. Медичного Товариства, 18. XII. м. р. прочитав проф. Б. Матюшенко перед численною аудиторією медиків і лікарів реферат про становище лікарів і лікарської освіти на Україні. Дуже добре й детально опрацьований реферат, хоч і складений на підставі совітських даних, дав проте

сузну картину санітарно-медичного стану на Україні, зокрема стану медичного персоналу й специфічних совітських медичних порядків. Аудиторія з великим інтересом вислухала результати старанної й всебічної праці проф. Б. Матюшенка.

— Відчит п. В. Харламова. — Заходами спілки козаків, що закінчили високі школи в ЧСР, 8. XII. м. р. було улаштовано відчит п. Харламова, відомого донецького діяча мілюковського табору й редактора «Пути Казачества». Відчит відбувся в помещанській рос. царського Університету в Празі. Темою його було «Козацтво в системі російської державности». Референт обстоював федерацію козачих територій з російською державою, але обґрунтував свої ідеї дуже слабо й успіху серед аудиторії не мав. В дискусіях забрало слово кілька представників «Вільного Козацтва», що протиставили свої ідеї ідеям Харламова. Репорта погоджувалися переважно з ідеологією вільних козаків. Був один виступ і за «єдиную, неделимую», але п. Харламова не підтримав ніхто.

— Нові українські лікарі. — В Празі одержали дипломи лікарів Мик. Букшований, бувш. організатор Сірогупанників, і Мет. Науменко, кол. урядовець М-ва Нар. Господарства УНР

М - ко.

В Полщі.

— З життя клубу «Прометей» у Варшаві. — 11 січня с. р. в одній з залей отелю «Полонія» відбувся реферат п. Сейдмета на тему «Національні стремління мусульманського світу».

— Грузинський баль у Варшаві. — 12 січня с. р. в салонах мійської ради м. Варшави відбувся річний традиційний грузинський баль.

— З життя союзу жінок українко-емігранток. 15 січня с. р. в салонах Т-ва ремісників-християн відбулася традиційна ялинка для дітей.

В Німеччині.

— В Українському Науковому Інституті в Берліні 18 січня с. р. відбулася лекція інж. Н. Базилевського на тему «Організаційні можливості сільсько-господарської класи в рямцях української консервативної держави».

Справоздання

Комітету по влаштуванню ялинки для укр. дітей в Парижу — 25 грудня 1928 р.

Поступило пожертв:

1) Від укр. прав. авт. церкви	фр. 167,45
2) Зібрано п. Наглюком по підписному листу № 2	110,—

3) Зібрано п. Гмирьою по листу № 4	164,—
4) Зібрано п. Смогоржевським по листу № 3	215,—
5) Зібрано п. Моїс, підписний лист № 1	252,—
6) Від Військового Товариства б. вояків армії УНР.	50,—
7) Від п. Рудичева	50,—
8) Від п. Степаненко...	30,—
9) Від п. Х.....	22,50

Разом поступило пожертвфр. 1.060,95

Витрати:

1) Куплено ялинкуфр.	65,—
2) Ласощі	317,05
3) Подарунки	355,45
4) Прикраси на ялинку	268,35
5) Ріжні видатки (подорож, піано та т.ин)	55,10

Разом витрачено. фр. 1.060,95

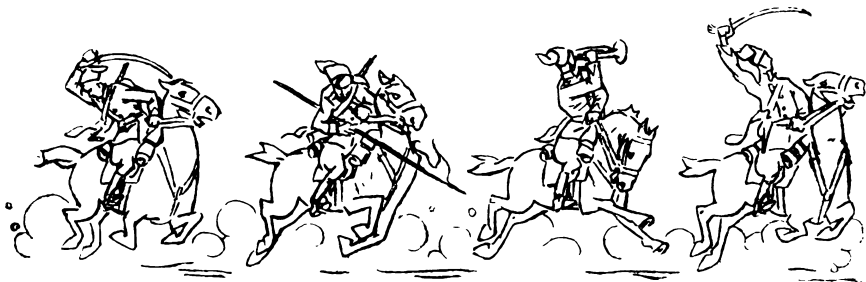
Голова Комітету Р. Никитюкова

Члени комітету: М. Плевако
К. Маломуж

Секретарь Гмиря

З м і с т.

— Париж, вівторок, 22 січня 1929 року — ст. 1. — Париж, неділя, 27 січня 1929 року — ст. 2. — А. Яковлів. Нові аграрні програми європейських соціалістичних партій — ст. 3. — В. С-к и й. На концерті капели «Думка» — ст. 5. — Б. Л. Лист із Чехословаччини — ст. 9. — Observator. З міжнародного життя. — ст. 12. — В. С. З життя й політики — ст. 15. — З преси — ст. 17. З широкого світу — ст. 22. — До укр. громадянства — ст. 24. — Х р о н і к а. З Великої України — ст. 25. — З життя укр. еміграції: У Франції — ст. 26. — У Чехії — ст. 28. — В Польщі — ст. 29. — В Німеччині — ст. 30.

Українським дітям - Рідне Військо

Незабаром виходить з друку великий аркуш брестольського картону в **Фарбах**, що представляє піхоту, кінноту гармати то-що— армії УНР з 1920 року.

Постатті козаків до витинання
робота маляра-баталіста **Л. Перфецького**

Видання — «Тризуба»

Найкращий подарунок нашим дітям.

Добра розвага -- малим, дорослим -- гарна оздоба до хати.

Ціна аркушу — 2 фр. (пересилка у Франції — 15 с. за кордон — 30 с.).

При гуртовім замовленню значна знижка.

Замовляти в адміністрації «Тризуба» — 42, Rue Denfert-Rochereau. Paris 5-e, або «Le Trident» Boîte postale Nr 15. Paris 13-e.

За кордоном у представників «Тризуба»: 1) В Канаді -- W. Sikewich, 512 Bannermann av. Winnipeg, Man. 2) В Румунії -- Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest: 3) В Чехословаччині -- П р а г а : F. Slodecky, Horni Cernosice u Prahy, Vill. Krotochvil. П о д е б р а д и -- у п. Ліневича. Pension Domovica, c. 1. Podbrady. 4) В Польщі -- «J. Lipowicki, Podwale 16, m. 15. W a r s z a w a. 5) В Спол. Штатах у «Surma Book», 103, Av. A, New York, N. Y., U. S. A.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прокоповичем, виходить в 1929 році по старому що-неділі в Парижі при участі тих самих співробітників.

Нові умови переплати на 1929 рік.

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр., на один місяць — 8 фр., окреме число — 2 фр.

	1 рік.	½ року	3 місяці	1 місяць	окрема число
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬЩА	25 зл.	15 зл.	8 зл.	3 зл.	1 зл.
РУМУНІЯ	500 лейв	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П. А. . .	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI.

За кордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В Канаді — W. Sikewich, 512 Bannermann av- Winnipeg, Man. 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — П р а г а : F. Slodecky, Horni Cernosice u Prahy, Villa Krotchvil. П о д є б р а д и — у п. Ліневича. Pension Domovica, c. 1. Po-debrady. 4) В Польщі — «J. Lipowicki, Podwale 16, m. 15. W a r s z a w a для грошових переказів — пошт. рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipowiecki. 5) В Спол. Штатах у «Surma Book», 103, Av. A, New York, N. I., U. S. A.

Премія річним передплатникам „Тризуба”

Річні передплатники «Тризуба», які внесуть повністю річну передплату за 1929 рік до 1-го Липня 1929 року, одержать в осени, як премію до тижневика «Тризуб», — кишеньковий

ФРАНЦУЗЬКО - УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

зложений Наталією Королевою, видання «Тризуб».

Ціна словника в окремому продажі має бути не менш, як 15 фр.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris V.

Поштова адреса: «Le Trident» («Tryzoub»). Boite post. № 15. Paris XIII.

Редагує — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко.

Le Gérant: M-me Perdrizet.